

INTERPOL 100

„A rendőrség összekapcsolása egy biztonságosabb világért”

Interpol 100
‘Connecting police for a safer world’

Sallai János

Prof. Dr., tanszékvezető, egyetemi tanár, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
sallai.janos@uni-nke.hu

Borszéki Judit

Dr. PhD, adjunktus
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
borszeki.judit@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja felvázolni a nemzetközi rendőri együttműködés egy évszázados, tanulságokkal teli történetét.

Módszertan: A cikk szerzői a második világháború előtti magyar és a mai angol nyelvű szakirodalom, valamint az Interpol honlapján az évforduló alkalmából megjelentetett adatok elemzésével és rendszerezésével dolgozzák fel a témát.

Megállapítások: Az elődszervezet 1923-as létrejötte mögött az az elképzelés állt, hogy a különböző országok rendőrségeinek a letartóztatási és kiadatási eljárások, az azonosítási technikák és a bűnügyi nyilvántartások segítségével kell együttműködniük a bűncselekmények felderítése, a határokon átnyúló bűnözés megfékezése érdekében. Az akkori célok és eszközök közül számos ma is a közös munka alapját képezi. A biztonsági kihívások, a nemzetközi szervezett bűnözői tevékenységek alakulása, és az ezekre adott, a technika fejlődését is kihasználó válaszok nyomán fejlődött az Interpol azzá a hatékony nemzetközi szervezetté, amely immár 195 ország rendészeti erőinek munkáját segíti és koordinálja.

Érték: Az Interpol megalakulásának e kerek évfordulója jó alkalom arra, hogy áttekintsük a nemzetközi rendőri együttműködés elmúlt évszázadát. A tanulmány új megközelítésből vizsgálja a témát. Röviden bemutatja a szervezeti és technikai fejlődés kezdeti lépéseinek korabeli magyar fogadtatását, az Interpol saját értékelését az eltelt 100 évről, valamint az egyes korszakoknak a téma külföldi szakértői által közzétett elemzéseit.

Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2023. évi 3. különszámában. DOI link: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.3.3>. A cikk a szerkesztőséghez magyar nyelven érkezett be.

Kulcsszavak: rendőrség, globalizáció, Interpol, nemzetközi együttműködés

Abstract

Aim: The aim of this paper is to outline the century-long, instructive history of international police cooperation.

Methodology: The authors of the paper analyse and organise the pre-WWII Hungarian and contemporary English literature, as well as the data published on the INTERPOL website to mark the anniversary.

Findings: The predecessor organisation was set up in 1923 with the idea that police forces in different countries should work together to detect crime and curb cross-border crime through arrest and extradition procedures, identification techniques and criminal records. Many of the objectives and tools of that time are still the basis for joint work today. As security challenges and international organised crime activities and technological responses to them evolved, INTERPOL grew into the effective international organisation that now supports and coordinates the work of law enforcement agencies in 195 countries.

Value: This milestone anniversary of INTERPOL provides an opportunity to look back over the last century of international police cooperation. The study takes a fresh look at the subject. It briefly presents the contemporary Hungarian reception of the initial steps in organisational and technical development, INTERPOL's own assessment of the past 100 years, and the analyses of certain periods published by foreign experts on the subject.

Keywords: police, globalisation, INTERPOL, international cooperation

Bevezető

A globalizáció kezdete valószínűleg 1492-re tehető, amikor Kolumbusz hajói elindultak egy új földrész felé. Ezt követően már folyamatosan felfedezték a korábban ismeretlennek tűnt földrészeket, és elindult a kontinensek közötti kereskedelem és személyforgalom. A globalizáció következő nagy hullámát az ipari forradalmak erősítették fel. A gőzvonatok, hajók elterjedésével fokozatosan lecsökkentek a távolságok a kontinensek és az államok között. Az utazás lehetősége nemcsak az iparnak, az utazni vágyó embereknek kedvezett, hanem a szélhámosoknak, bűnözőknek és a felelősségre vonás alól kibúvóknak is. A különböző bűncselekményeket elkövető személyek, amikor forró lett a lábuk alatt a talaj, kihasználva a gyors vasúti, később az automobillal való közlekedés lehetőségét, elmenekültek.

Előbb más városba, majd más országba utaztak. Az újonnan felfedezett kontinensek lehetőségei, az új beruházások, a vasútépítés tömegek, telepések millióit vonzotta az „Újvilágba”. Az Európából való kivándorlás és az ipari fejlődés következtében bekövetkezett munkaerővándorlás mellett a bűnözés is nemzetköziesedett. A 20. században a közlekedés fejlődésének felgyorsulásával, a légit közlekedés megjelenésével, majd gyors elterjedésével, továbbá az adatátviteli forradalom térnyerésével a globalizáció kiteljesedett. Az ipari forradalmak hatásai a tömegtermékek elterjedésével, a morze távíró, majd a telefon rendszeresítésével nagyban hozzájárultak a nemzetköziesedés elmélyüléséhez, életmódváltozást okoztak, általuk tért nyert a nemzetközi turizmus, felpézsdült a nemzetközi kereskedelem, gazdasági élet, új pénz és értékpapírformák (papírpénz, váltó, részvény) terjedtek, amelyek egyben mind-mind lehetőséget jelentettek a nemzetközi bűnözés elterjedéséhez is. A 19. században a modern rendészet kialakulását követően merült fel az igény az államok között mozgó bűnözés, bűnözők felderítése, elfogása érdekében a nemzetközi együttműködés iránt (szerző nélkül, 1905).

Ennek helyszínei először „barátkozó” jellegű nemzetközi rendőrkongresszusok voltak. A rendőri együttműködés első megnyilvánulásai a római és szentpétervári anarchizmus elleni együttműködés céljából létrejött kongresszusok, valamint a leánykereskedelem meggátlása céljából Párizsban¹ összeült tanácskozás voltak. A motorizáció elterjedésével felmerült a nemzetközi közlekedési szabályok kialakítása, amelyre a párizsi 1909-es nemzetközi automobil konferencián került sor. „1909. október 5–11. között, az alábbi országok képviselői ültek Párizsban tárgyalóasztalhoz, hogy megalkossák a gépjárművek nemzetközi forgalmát egységes elvek alapján szabályozó rendszert: Anglia, Ausztria, Belgium, Bulgária, Franciaország, Görögország, Magyarország, Monaco, Montenegró, Németország, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország és Szerbia.” (URL2). Ezeket követően 1914-ben a Monacói Rendőrkongresszuson már a külpolitikai szereplők kihagyásával a tényleges nemzetközi rendőri együttműködés gondolatai és azok megvalósulása került előtérbe. Az első világháború egy ideig ezeket a kezdeményezéseket hátráltatta, szüneteltette, de a háborút követően ismét nemzetközi rendőri konferenciákra került sor, amelyeken elhangzott kijelentések révén egyenes út vezetett 1923. szeptember 7-éhez, az Interpol, akkori nevén International Criminal Police Commission (a továbbiakban: ICPC; Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete) megalapításához (Sallai & Borszéki, 2022).

1 Később, 1910-ben Magyarország részéről Dr. Lers Vilmos kereskedelemügyi miniszteri tanácsost küldték ki Párizsba „a leánykereskedelem visszaszorítása tárgyában született nemzetközi egyezmény, illetve a fajtalan közlemények forgalmának elnyomását célzó nemzetközi megállapodás aláírására” (Magyar Nemzeti Levéltár, s.a.).

A nemzetközi rendőri együttműködés iránti igény 1905-ben, az első nemzetközi konferencián, Hamburgban került előtérbe. Az Interpol ötleadója Edmond Locard volt,² aki az 1900-as évek elején rájött, hogy „a nemzetközi bűnözés elleni küzdelemhez nemzetközi rendőrséget kell igénybe venni” (URL1). Később fő támogatója Albert monacói herceg volt, aki nagyban hozzájárult a monacói konferencia létrejöttéhez. Őt követte Johannes Schober,³ Bécs rendőrfőkapitányának konkrét kezdeményezése, amely révén 1923. szeptember 7-én gyakorlatilag is létrejött a nemzetközi bűnügyi együttműködés szervezete. „1923-ban szülővárosában, a felső-ausztriai Pergben szervezte meg a II. Nemzetközi Bűnüldözési Kongresszust, amelyen tizenkilenc ország rendőri szervezete képviseltette magát. A tanácskozás során egyezség született arról, hogy a részt vevő országok felállítják a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottságot (International Criminal Police Commission, ICPC), amelynek tíz cikkelyből álló alapokmányát is elfogadták.” (URL3).

Ez alatt a száz év alatt folyamatosan fejlődött a nemzetközi rendőri együttműködés, miközben a tagállamok száma is gyarapodott. Tanulmányunkban ennek a száz évnek a jelentősebb eseményeit tekintjük át. A téma ugyan bőséges irodalommal szolgál, de terjedelmi korlátok miatt csak a legfontosabb és legérdekesebb történésekre térünk ki.

A nemzetközi rendőri együttműködés gondolatának kiteljesedése a korabeli magyar források tükrében

A nemzetközi rendőri együttműködés szárnybontogatásai a 19. század első évtizedeire tehetőek, amikor kezdetét vette a rendőrtisztviselők nemzetközi barátkozása, ismerkedése. Ennek legfőbb küldetése, hogy a politikusok kihagyása mellett hogyan tudnának a különböző országok rendőrségei együttműködni. Az első nemzetközi rendőri kongresszus helyszíne Budapesten lehetett volna, ha az ötlet házigazdái kivitelezni tudták volna a millenniumra tervezett rendezvényt. Az ötletről 1895-ben a *Budapesti Hírlap* a következőként számolt be: „A nemzetközi közbiztossági kongresszus ez, melynek tervét a Rendőri Lapok szerkesztősege pendítette meg, felsőbb körökben, igen nagy tetszéssel fogadták s minden támogatást megígérttek, a kiállítás igazgatósága pedig a kongresszust már előjegyzésbe is vette. Eredetileg csak országos közbiztossági kongresszus volt

2 Edmond Locard francia professzor, az első törvénytudományi laboratórium alapítója, a nemzetközi rendőri együttműködés létrehozásának katalizátora.

3 Johann Schober (1874–1932, osztrák rendőrtiszt, Bécs főkapitánya, majd két ciklusban Ausztria kancellárja.

tervben, de a külföld is oly nagy érdeklődést nyilvánított e kongresszus iránt, hogy a nemzetközi kongresszus, az illetékes körök hozzájárulásával, már előre is biztosítottak látszott.” (Budapesti Hírlap, 1895.) Különböző okok miatt a tervezett rendezvény nem valósult meg, és hosszú ideig, 1930-ig nem is adott helyt hazánk nemzetközi rendőri konferenciának. Ugyanígy a millennium kezdetén belül tervezett közbiztonsági kiállítás is elmaradt.

A nemzetközi együttműködés kialakítása céljából a következő külföldi helyszíneken és különböző időpontokban voltak nemzetközi jellegű rendőr konferenciák, találkozók: 1905 Buenos Aires, 1909 Madrid, 1912 San Paolo, 1913 Washington, valamint 1914. április 14–19. között Monaco (szerző nélkül, 1914). Az utóbbi azonban már több volt, mint kapcsolatépítő nemzetközi rendőrtisztviselő találkozó. Itt a résztvevők⁴ már az alábbi konkrét együttműködés elérésére törekedtek.

- „A különböző országok rendőri erői közötti közvetlen és hivatalos kapcsolatok javítása.
- A postai, telefonos és telegramos szolgáltatások térítésmentes használata a rendőri erők számára a letartóztatás megkönnyítése érdekében.
- Egy egységes nyelv használata az együttműködés során.⁵
- A törvénytudomány képzését a törvény és a bűnüldözési hallgatók számára biztosítani kell.
- Az országon belüli bűnüldöző és rendőri akadémiák számának növekedése.
- A nemzetközi bűnelkövetők azonosítására szolgáló azonosítási rendszer létrehozása.
- Központi nyilvántartási adattár létrehozása.
- A modell kiadatási szerződésének tanulmányozása és létrehozása a bűnözők biztosításának segítése érdekében.
- A kiadatási kérelmek közvetlen és azonnali továbbítása.
- Együttműködés a gyors kiadatás érdekében.” (Sallai, 2022).

A fenti gondolatok a bekövetkezett Nagy Háború miatt csak illúzióknak bizonyultak az 1910-es évek második felében. Az első világháború, mint oly sok mindennek, a nemzetközi rendőri együttműködésnek is gátat szabott.

4 A magyar rendőrséget Gábor Béla és Marinovich Jenő képviselte (Magyar Rendőr, 1939).

5 „Lucien Mouquin akkori párisi rendőrfőnök azt a javaslatot tette, hogy fogadják el egységes érintkező és kisegítő nyelvet az Esperantó mű nyelvet. Javaslátát azzal indokolta, hogy 1911-ben Antwerpenben már alakult egy nemzetközi szervezet, amelynek tagjai esperantóul tudó rendőrökből állnak s amely szervezet rendőri szaklapot is jelentet meg. A javaslatot Mouquin nem tudta elfogadtatni, mert a kongresszuson jelen volt poliglottok emez előnyükről nem akartak lemondani és ezt álcázva az említett műnyelv használhatóságát kétségbe vonták. E határozat azonban természetesen az Esperantó fejlődését nem állíthatta meg, de viszont a probléma sem oldódott meg.” (Tóth, 1938).

Ugyanakkor az első világháború alatt Irk Albert kriminológiai jegyzeteiben rávilágított a nemzetközi együttműködés szükségességére, amely a nemzetközi üzletszerű gonosztevők ellen az egyetlen megoldás lehet. Véleménye szerint a „*kriminalitás modern fejlődésének két legfőbb szimptomája a gonosztevő specializálódásában és elnemzetköziesedésében mutatkozik.*” (Irk, 1915). Irk szerint a nemzetközi gonosztevők ellen nem lehet hatékony, ha csak izoláltan lépnek fel az államok. Csak a szervezett nemzetközi fellépés a megoldás. Véleményünk szerint Irk a korát meghaladva jelentette ki, hogy a „*szervezés központjában a nemzetközi rendőri tudakozó hivatal állana. Ide futnának össze az egyes államok rendőrhatalóságainak telefonhálói.*” (Irk, 1915). Ennek az új nemzetközi rendőr szervezetnek a fő feladata egyrészt elméleti, tudományos kérdések megoldása és gyakorlati fellépés (Irk, 1915) lenne a legveszélyesebb nemzetközi gonosztevők ellen, ezek (nemzetközi szálloda-tolvajok, kasszafurók, leánykereskedők stb.) ellenőrzése, továbbá a nemzetközi pénzpiac, börze kontrolálása. Irk a gyakorlati együttműködéshez elengedhetetlenül fontosnak tartotta egy nemzetközi laboratórium létrehozását, hogy a nyomozásokat ki tudják szolgálni. Mindezeket a háború miatt csak a háborút követően látta kivitelezhetőnek.

Ezzel párhuzamosan az országok már korábban felismerték, hogy a nemzetközi bűnözők kiadatása nagyon fontos, ám ennek megvalósítása akkoriban csak kétoldalú szerződésekkel jött létre.

Azt, hogy a Monacóban megfogalmazott nemzetközi rendőri együttműködés nem utópia, az első világháborút lezáró békeszerződések után azonnal újraindított rendőr konferenciák igazolták. Ennek első jele Van Hauten holland csendőrtiszt kezdeményezése 1920-ban, amely ekkor még ugyan túl korainak bizonyult, de mint ahogy nevének fennmaradása is jelzi, nem vált pusztába kiáltott szóvá.

Az első világháború után 1923-ban a nemzetközi bűnözői statisztikai adatok szerint, attól függetlenül, hogy győztes vagy vesztes országról volt szó, a bűnözés szintje a legmagasabbra emelkedett. Ez a helyzet kényszerítette az 1923 szeptemberében Bécsben összehívott nemzetközi rendőrkongresszus 20 államból érkezett képviselőit a nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi kereteinek létrehozására, és így egyhangú határozattal megalakult az ICPC. E szervezet újdonsága, hogy immár közbeeső szervezetek kizárásával működtek együtt a tagállamok hivatali szervei. A létrejött nemzetközi szervezethez az eredményes nemzetközi együttműködés érdekében az alábbi szervezeteket működtették.

1. *„Hírszolgálat a nemzetközi büntettesekről, nemzetközi evidencia.*
2. *Nemzetközi nyomozó nyilvántartó.*
3. *Közveszélyes bűnözők nemzetközi nyilvántartása.*
4. *Nemzetközi Code a rendőri hatóságok egymás közötti távirati érintkezéséhez.*” (Schober, 1927)

Az 1923-ban magasabb fokozatba kapcsolt nemzetközi rendőri együttműködés egyik legfontosabb területe az információáramlás megvalósítása volt. Ennek először tagállami kereteken belül valósult meg egy új formája, a rendőrrádió-forgalom, amely később elvezetett a képátvitel megvalósításához. Ezáltal a körözések nemzetközi gyakorlata egy magasabb szintre emelkedhetett. A rendőr rádió biztosíthatta a gyors információ áramlást, a rendőrségi hírek továbbítását, határozatok elrendelését, egységes intézkedések kiadását, célba juttatását stb. (Szentirmay, 1926).

Ahogy a hazai, úgy a nemzetközi közéletben is a személy- és vagyonbiztonság folyamatosan az érdeklődés központjában volt. Ennek érdekében 1926-ban Berlinben összehívtak egy újabb rendőrkongresszust, és ennek szellemében került sor a nemzetközi berlini rendőrkiállításra. A kongresszus fő célja a nemzetközi bűnügyi rendőrség megszervezése mellett a Népszövetség felügyelete alatt a Nemzetközi Rendőrhivatal felállítása volt. A kongresszus fő témakörei a következők voltak:

- Képtáviró alkalmazása.
- Lőfegyverekkel való visszaélés kérdése.
- Rendőri rádió segélyhívás.
- Egységes nyilvántartói lap bevezetése a személyazonosság megállapítására.
- Kábítószer törvénytelen kereskedelme elleni harc, védekezés (Schober, 1927).

A kongresszussal párhuzamosan nemzetközi rendőri konferenciát is szerveztek, amelyen az ekkor már jelentős méreteket öltött motorizáció miatt a közlekedésrendészet kihívásait, a közlekedés miatt a városok építési problémáit helyezték a fókuszba. A rendőrkongresszus és konferencia mellett a polgárok és a rendészeti szakmai közeg közérdeklődésére szervezett nemzetközi rendőri kiállításon⁶ nagy sikert arattak az intéző, végrehajtó és bűnügyi rendőrségekről szóló pavilonok (Weninger, 1926). A magyar pavilonnak is nagy sikere volt, amelyben a folyamórésgről, csendőrségről és rendőrségről szóló kiállítás anyaga szerepelt.

Ugyanebben az évben Párizsban került sor nemzetközi közlekedésügyi konferenciára, amelyen több nemzetközi közlekedésrendészeti kérdés került megvitatásra, főleg vám- és határrendészeti szempontból.

A magyar rendészeti szakirodalom az 1920-as évek végére már folyamatosan tudósított a nemzetközi rendőri együttműködés eredményeiről, kongresszusokról és elképzelésekről. A hatékony együttműködésnek a feltétele az államok rendőrségeinek kölcsönös ismerete, s ennek céljából elindultak a szakmai

6 Argentína, Kuba, Danzig (Gdansk), Dánia, Egyiptom, Lengyelország, Magyarország, Németország, Svájc, Spanyolország és Ausztria részvételével.

tanulmányutak. Ennek keretében magyar rendőrtisztviselők eljutottak többek között Finnországba, Lengyelországba, Németországba, Franciaországba, Nagy-Britanniába stb., hogy az ottani rendőrségek szervezetét, tevékenységét megismerhessék. Ugyanígy számtalan ország rendőrtisztviselője járt hazánkban is hasonló céllal. Például 1929-ben a New York-i rendőrfőnök is hazánkba látogatott, aki korábban két alkalommal, 1921-ben és 1923-ban megrendezte a New York-i Rendőrkongresszust, és részt vett az Interpol 1923-as alapító kongresszusán Bécsben (MTI, 1929). A kölcsönös szakmai tanulmányutak tapasztalatai alapján jutott a német Rendőrség Intézet rendőr őrnagya, Carl Riege a *Magyar Detektív* című lap hasábjain arra a következtetésre, hogy itt lenne az ideje egy egységes európai rendőriskola megszervezésére (Riege, 1928).

Az ezt követő időszakokban sorra zajlottak le – a nemzetközi rendőri együttműködés minél eredményesebbé tétele érdekében – a rendőrkongresszusok, bizottsági ülések, kölcsönös szakmai tanulmányutak. Ezek közül is kiemelkednek az alábbi nemzetközi rendőri rendezvények, amelyeket terjedelmi korlátok miatt nem részletezünk.

1927. Amszterdam. (Itt határoztak arról, hogy minden tagállamnak létre kell hoznia egy központi kapcsolattartó pontot.)

1930. Budapesti Nemzetközi Rendőri Rádiókongresszus.

1931. Genf Népszövetség rendőr konferencia.

1932. Római Rendőrkongresszus (főtitkári poszt létrehozása).

1934. Bécsi Rendőrkongresszus.

1936. Belgrád, Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Bizottsági ülés (középpontban a személyleírás, útlevél és a daktiloszkópia témái).

1937. Amszterdam Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság kongresszus.⁷ (A kongresszus érdekessége, hogy külön foglalkozott a női rendőrökkel, akikről az akkori rendőri résztvevők elítélőleg nyilatkoztak.)

1937. London, Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Bizottsági ülés.

1938. Bukaresti rendőr konferencia.

1938 volt az utolsó békeév, amelyben a Schober Johann által elképzelt nemzetközi rendőri-bűnügyi szervezet tagállamainak képviselői (rendőrtisztviselői) nyugodt körülmények között, a kitűzött célok szellemében együtt felléphettek a nemzetközi gonosztevők ellen.

Az Interpol első évtizedeit a következő gondolatokkal lehet összegezni: *„Emberök személyes érintkezése, eszméik kicserélése, vitáik, zöld és fehér asztalnál*

7 Ezen a kongresszuson mutatták be a rendőrszótárt, amelynek ezidáig nem sikerült a nyomára bukkanni. Ez a szótár több nyelven tartalmazta az adott időszakban alkalmazott rendőri terminus-technikusokat. A szótár elősegítette a szakmai érintkezést. Eddigi ismereteink szerint 5–6 (?) nyelven jelent meg.

létrejött rokonszenvek, értékek felismerése és megbecsülése, megegyezések, a közös sors és rendeltetés személyes megváltása az az igazi összetartó erő, amelyet a nemzetközi együttthaladást állandó, élő valósággá teszi” (Nemzetközi együttműködés, 1938). Az 1930-as évek végére már a Föld minden részén működő rendőrségek között kialakult egy nemzetközi együttműködés, amely záloga volt annak, hogy a nemzetközi gonosztevők nem tudnak elbújni a Földön a felelősségvállalás elől. A rendszeré vált konferenciákon nem csak szakmai, de baráti kapcsolatok is kialakultak a rendőrtisztviselők között, függetlenül attól, hogy egymással szemben álló államokat képviseltek. Különösen fontos volt ez az 1930-as évek második felében, amikor már érezhetővé vált a második világháború kitörésének szele. A nemzetközi rendőri együttműködés érveként elterjedt mondássá és gyakorlattá vált a rendészeti közéletben „*Police oblige!*” (Nemzetközi együttműködés, 1938). S bár a második világháború előtti utolsó, bukaresti rendőr konferencia zárásaként elhangzott, hogy a 23 nemzet képviselői a jó gyakorlatot vigyék tovább, a baráti és szakmai kapcsolatokat mélyítsek el, ennek az 1939-ben kitört második világháború és a nácik térnyerése egy időre véget vetett.

Az Interpol története az angol nyelvű források alapján

A szervezet honlapján ([URL4](#), [URL5](#)) is megemlékeznek a megalakulás századik évfordulójáról, és megismerkedhetünk az Interpol történetének – általuk legjelentősebbnek tekintett – állomásaival is. A téma kutatói kiemelik, hogy az Interpol szervezetének, jelenlegi helyzetének és működésének megértéséhez elengedhetetlen, hogy tisztában legyünk azokkal a történelmi előzményekkel, amelyek a nemzetközi rendőrségi együttműködést elindították, és végül egy olyan szervezet létrehozásához vezettek, amely napjainkban is koordinálja az ilyen erőfeszítéseket ([Calcara, 2022](#)).

A témával foglalkozó kutatókhoz hasonlóan az Interpol még az 1923-as hivatalos megalakulás előtt, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség 1914-ben, Monacóban rendezett első kongresszusát tekintti annak az eseménynek, amelyen a szervezet létrehozásának gondolata megszületett. Értékelésük szerint bár a találkozó nagyon eredményes volt, az első világháború kitörése miatt még közel egy évtizedet kellett várni a nemzetközi rendőrszervezet eszméjének megvalósítására. Az angol nyelvű szakirodalom – egyebek között – a 19. századi előzményekkel is foglalkozik mint olyan eseményekkel, amelyekben már valóban megmutatkozik a nemzetközi rendőri együttműködésre való törekvés ([Sallai & Borszéki, 2022](#)), valamint a nemzetközi szervezet viszonylag késői megalakulásának okait is keresi. Véleményük szerint az 1848 utáni években a konzervatív, autokratikus

államberendezkedések ellen indult anarchista mozgalomokkal szembeni együttes fellépés szükségessége volt az egyik fontos tényező, amely az első nemzetközi konferenciákhoz vezetett (Calcara, 2020). További ilyen tényezők voltak a következők: A rendőri intézmények fokozatosan mentesültek a politikai rendőri feladatoktól, és autonóm szakmai szervezetekként egyértelműen bünyügyi célokra összpontosíthatnak (Deflem, 2002a; Calcara, 2022), létrehozhatták az egymás közötti közvetlen kommunikáció csatornáit (Jäger, 2019). Az első nemzetközi konferenciák egyik célja – így az 1914-es monacóié is – a diplomáciai közreműködést igénylő hosszadalmas kiadatási eljárások kiküszöbölése volt. Egy valódi rendőrszervezet létrehozásához szükség volt a hangsúlyeltolódásra a jog(ász)i és diplomáciai kezdeményezésektől és célkitűzésektől a rendőri, bűnüldözési szakmai szempontok felé, arra, hogy a konferenciákon hozott határozatok nyomán a küldöttek államai például jogszabályok megváltoztatásával is elősegítsék a nemzetközi rendőri együttműködést. Ezek az első világháborút követő évtizedig mind vártak magukra (Jäger, 2019).

A szervezet megalakulásának útján a következő mérföldkönek 1923. szeptember 7-e tekinthető, amikor a bécsi rendőrség elnöke, Dr. Johannes Schober kezdeményezésére a 20 ország – köztük Magyarország – delegáltjainak részvételével Bécsben megrendezett második Nemzetközi Rendőrkongresszuson megalakult az ICPC (URL4, URL5). Calcara kiemeli, hogy bár a találkozó elvileg az 1914-es konferencia folytatásának volt szánva, a kiindulópont alapvetően más volt. Schober, aki a rendőrség tagja volt, ismerte a kollégái mentalitását, praktikus igényeit, kívánságait és elvárásait a nemzetközi rendőrségi együttműködéssel kapcsolatban. Ugyancsak meg kell említenünk, hogy az eseményen nemcsak a legtöbb európai ország képviseltette magát, hanem Kína, Egyiptom, Japán és az USA is (Calcara, 2020).

Az ICPC általános célja az volt, hogy a különböző országok rendőrségei kölcsönösen segítséget nyújthassanak egymásnak. A szervezet felépítését és céljait több határozatban dokumentálták.

A fő célok – amelyek ma is megtalálhatók az Interpol tevékenységei sorában – egyebek között az alábbiak voltak:

- közvetlen rendőrségi kapcsolatfelvétel biztosítása;
- együttműködés a letartóztatások és kiadások terén;
- közös nyelvek meghatározása;
- hivatalok létrehozása a pénz-, csekk- és útlevelelhamisítás elleni küzdelemhez;
- ujjlenyomatvételi technikák és nyilvántartások fejlesztése, létrehozása.

Johannes Schober az ICPC megalakulásától 1932-ig volt annak elnöke. Ausztria felajánlotta, hogy Bécsben befogadja és finanszírozza a szervezet székhelyét.

Schober lett a Végrehajtó Bizottság elnöke, titkárnak pedig a jogász Dr. Oskar Dresslert, az osztrák szövetségi rendőrség vezetőjét nevezték ki ([URL5](#)).

A szervezeti fejlődés változásai, főbb állomásai

A szervezet is fontos mérföldkönek tartja az 1927-ben Amszterdamban tartott negyedik közgyűlést, amelyen döntés született, hogy minden tagországnak létre kell hoznia egy központi kapcsolattartó pontot a rendőrségi struktúráján belül – ezek voltak a mai nemzeti irodák elődei ([URL5](#)).

1930-ra speciális osztályokat hoztak létre a bűnügyi nyilvántartások, a pénzhamisítás és az útlevelhamisítás kezelésére ([URL5](#)).

1938-ban a német nemzetiszocialisták leváltották Michael Skubl akkori elnököt, majd átvették az ICPC irányítását. A legtöbb ország felfüggesztette a részvételét, és az ICPC mint nemzetközi szervezet gyakorlatilag megszűnt létezni. 1942-ben a szervezet teljesen német ellenőrzés alá került, és központját Berlinbe helyezték át. Az Interpol saját történetének ismertetése során érthető módon ezeket az éveket nem részletezi, az angol nyelvű szakirodalom azonban rámutat, hogy a náci ellenőrzés bekövetkezését paradox módon éppen a szervezet politikamentes jellege, a jogi korlátoktól való mentesség igénye tette lehetővé. Az ICPC jogi szerződés nélkül jött létre. A tagként való belépés módja nem volt egyértelműen meghatározva: azok az országok, amelyek nem képviseltették magukat az 1923-as kongresszuson, valamelyik rendőri testületük, vagy akár egyetlen rendőrtiszt felvételével csatlakozhattak az ICPC-hez, ami egy egyszerű regisztrációval és a tagdíj befizetésével történt meg (Deflem, 2002a). A náci tisztviselők fokozott részvételét az ICPC tevékenységében az 1930-as évek első felében a bizottság munkájának befolyásolására és tekintélyszerzésre irányuló eszköznek tekinthetjük. Ez nem sokáig maradt észrevétlen, de megakadályozására a tagoknak nem voltak jelentős eszközeik. Az Anschluss nyomán a náci rezsim végül gyorsan megszerezte az ICPC elnökségét, amely így megszűnt eredeti megbízatását teljesíteni, hogy aztán rendkívül veszélyes eszközzé váljon a náci rezsim kezében. Egy széles körben elfogadott elmélet szerint a náci rezsim az ICPC nyilvántartását használta fel aljas politikájának megvalósítására. Ezt az elméletet részben alátámasztja az a tény, hogy még napjainkban sem világos, mi lett ezeknek az aktáknak a sorsa (Calcara, 2020). Az ICPC – legalábbis formálisan – a háború alatt is működött. Amikor azonban az USA megszerezte az ellenőrzést Berlin felett, tevékenységét hirtelen leállították (Deflem, 2002b). A második világháborút követően az egész európai kontinensen fellelődött a transznacionális bűnözés, és a nemzetközi rendőrségi együttműködés

előmozdítása ismét szükségessé vált (Calcara, 2020). A szervezet újjáalakítását Belgium vezette. Az ICPC 1946-ban új alapszabályt fogadott el, az elnök és a Végrehajtó Bizottság megválasztására demokratikus eljárást vezettek be, és a központot Franciaországba, Párizsba helyezték át.⁸ Ugyanebben az évben Interpol lett a szervezet távirati elnevezése. Az Interpol logó és zászló 1950 óta van használatban (URL5).

1956-ban a Bécsben lezajlott közgyűlés résztvevői a korszerűsített alapokmány elfogadásával az ICPC nevét Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Szervezetre (International Criminal Police Organization, ICPO-INTERPOL) változtatták. A szervezet a tagországoktól beszedett tagdíjakra és pénzügyi befektetésekre mint fő támogatási eszközre támaszkodva válhatott önállóvá (URL4, URL5, Calcara, 2022).

Az Interpol taglétszáma megalakulása óta folyamatosan nő. Az 1923-as húsz alapító tagból 1955-re ötven lett, 1989-re 150. A nemzeteket érintő változások, például a Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása is, új tagok csatlakozását eredményezte. 2021-re számuk elérte a jelenlegi 195-öt. A tagállamok valamennyi kontinensen megtalálhatók. Felismerve az információk és a szakértelem regionális szintű megosztásának fontosságát, az Interpol 1963-ban Libériában szervezte meg az első regionális konferenciáját. Az azonos régióban lévő országok gyakran hasonló bűnügyi fenyegetésekkel és problémákkal küzdenek, így a főtitkárság munkáját hét országban (Thaiföld, Argentína, Elefántcsontpart, Zimbabwe, Kenya, Salvador, Kamerun) található regionális irodák segítik (URL5, Gerspacher, 2008).

A szervezet munkanyelve a kezdeti időkben a francia és az angol volt, 1955-től bevezették a spanyol nyelvet, majd 1999-ben elfogadták az arabot negyedik hivatalos nyelvként. Ma már a hivatalos dokumentumokat mind a négy nyelvre lefordítják, és a fontosabb konferenciákon és üléseken ezeken tolmácsolást biztosítanak (URL5).

A 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően, a terrorizmus elleni harc fontos lépéseként (Pizzato, 2019; Calcara, 2020) az Interpol létrehozta az Irányítási és Koordinációs Központot (Command and Coordination Centre – CCC), amely kapcsolattartási pontként szolgál minden olyan tagország számára, amely sürgős rendőrségi információt kér, vagy válsághelyzetben van. 2003 óta az ügyeletet a nap 24 órájában, az év 365 napján több nyelven is beszélő munkatársak látják el. 2011-ben a Buenos Aires-i regionális irodában megnyitották a CCC második műveleti központját, 2015-ben pedig a harmadikat, Szingapúrban.

8 Az Interpol Főtitkársága 1946 óta Franciaországban székel: először Párizsban, majd 1966-tól 1989-ig Saint Cloudban volt, végül 1989-ben a jelenlegi székhelyére, Lyonba költözött.

2005. december 6-án tették közzé az Interpol és az ENSZ Biztonsági Tanács első speciális körözését, amely hatékony bűnüldözési eszközként egyesíti az ENSZ szankciórendszerét és az Interpol jól bevált körözési rendszerét. Fő feladata, hogy tájékoztassa a nemzeti bűnüldöző hatóságokat az ENSZ Biztonsági Tanács által kivetett szankciókról (vagyonbefagyasztás, utazási tilalom, fegyverembargó) a megjelölt személyekkel és szervezetekkel szemben.

2007 óta a rendőrségi képzés fontosságát a szervezet egyik alapfunkciójaként határozzák meg.

2018-ban fogadták el a hét globális rendészeti célt (7 Global Policing Goals) tartalmazó csomagot, összhangban az ENSZ 2030-ig szóló fenntartható fejlődési menetrendjével, amely tükrözi az Interpol bűnügyi és terrorista fenyegetésekkel szembeni prioritásait:

1. cél: Fellépés a terrorizmus fenyegetéseivel szemben.
2. cél: A határok integritásának előmozdítása világszerte.
3. cél: A kiszolgáltatott közösségek védelme.
4. cél: Biztonságos kibertér megteremtése az emberek és a vállalkozások számára.
5. cél: Globális fellépés a korrupció ellen.
6. cél: A tiltott piacok visszaszorítása.
7. cél: A környezeti biztonság és fenntarthatóság támogatása ([URL6](#)).

Az elmúlt években exponenciális növekedést mutató nemzetközi pénzügyi bűnözés aláassa a globális pénzügyi rendszereket, akadályozza a gazdasági növekedést, és világszerte hatalmas veszteségeket okoz a vállalkozásoknak és magánszemélyeknek. Az összehangolt nemzetközi válaszlépések eredményeként 2022-ben megkezdte munkáját a Pénzügyi Bűnözés és Korrupcióellenes Központ (Financial Crime and Anti-Corruption Centre – IFCACC) ([URL5](#)).

Technikai fejlődés

Az Interpol rendelkezésére álló technikai eszközök fejlődését az 1. számú táblázatban összegezzük.

1. számú táblázat

Az Interpol technikai eszközeinek fejlődése

Év	Eszköz, leírás
1923	Megjelennek az első körözési felhívások az ICPC nemzetközi közbiztonsági folyóiratában.
1930-as évek	A pénzhamisítással és az útlevélfhamisítással foglalkozó speciális osztályok mellett létrejön az átfogó bűnügyi nyilvántartási rendszer, amely a bűnözők nevei mellett személyazonossági és gépjármű-nyilvántartási okmányok adatait, valamint típus és helyszín szerint osztályozott bűncselekmények adatait tartalmazza. Ezt speciális ujjlenyomat- és fénykép-nyilvántartások egészítik ki. (Az adatokat eleinte kézzel állították össze és elemezték.)
1935-től	Létrejön az ICPC nemzetközi rádióhálózata, amely először biztosított független távközlési rendszert a nemzeti szintű bűnügyi rendőrségi hatóságok számára.
1946	Létrehozzák a körözések „nemzetközi értesítésnek” (international notice) nevezett, szinkódos rendszerét. Kezdetben ötféle értesítés létezett (vörös, kék, zöld, sárga és fekete – nemzetközileg körözött bűnözők, nyomozással kapcsolatos információk, közbiztonságot fenyegető személyek, eltűnt személyek és azonosítatlan holttestek).
2000	Bevezetik az automatikus ujjlenyomat-azonosító rendszert (AFIS), amely segítségével jelentősen csökkenthető az ujjlenyomat-ellenőrzéshez szükséges idő.
2001	Létrejön a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos nemzetközi adatbázisa (International Child Sexual Exploitation – ICSE database) A kép- és videó-összehasonlító szoftverek segítségével a szakavatott nyomozók azonnal képesek feltárni az összefüggéseket az áldozatok, a bántalmazók és a helyszínek között. (2017-ben történt meg a mérőfldkőnek számító tízezredik beazonosítás.)
2002	Beindul az I-24/7 néven ismert biztonságos, globális rendőrségi kommunikációs rendszer. Ez képezi az Interpol összes, biztonságos kommunikációjának gerincét. Létrejön az ellopott és elveszett úti okmányok (Stolen and Lost Travel Documents – SLTD) adatbázisa, amely határaik biztonságosabbá tételében, a hamis személyazonosító okmányokkal utazó terroristák és más veszélyes bűnözők elleni harcban segíti a tagországokat. Létrehozzák az Interpol DNS-adatbázisát, amelyet a bűncselekmények felderítésében, a katasztrófák áldozatainak azonosításában és eltűnt személyek felkutatásában használnak.
2005	Először adják ki az Interpol és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által az ENSZ-szankciók hatálya alá tartozó csoportokra és személyekre vonatkozó, már említett speciális (világoskék) körözést.
2011	Kiadják az első lila körözést (bűncselekmények elkövetési módja).
2016	Megkezdí működését az automatizált, biometrikus szoftveralkalmazást felhasználó arcfelismerő rendszer, amely hatékonyan egészíti ki az ujjlenyomatok és a DNS vizsgálata terén meglévő szakértelmet és eszközöket.

Forrás: A szerzők saját szerkesztése, az Interpol ([URL5](#)) alapján.

Összefoglalás

Bár az elmúlt évszázadban a világ rengeteget változott, az ICPC 1923-as céljai és eszközei közül számos ma is a közös munka alapját képezi.

A közvetlen kapcsolattartást valamikor központi kapcsolattartó pontok, ma pedig a nap 24 órájában a nemzeti irodák biztosítják. Az együttműködés fő

területei a határokon átnyúló nyomozások, műveletek és letartóztatások, a létfontosságú rendőrségi információk napi szintű megosztása, valamint tapasztalatcsere biztosítása a rendőrök és a szakértők számára ([URL7](#)).

A kommunikációs technológia mérhetetlenül sokat fejlődött az elmúlt évszázadban. 1923-ban nehéz lett volna elképzelni, hogy milyen mértékű változás következik be ezen a területen. 1935-ben nagy vívmánynak számított a nemzeti bűnügyi rendőrhatalóságok számára független távközlési rendszert biztosító első nemzetközi rádióhálózat. Ma pedig a világ rendőrségei között az I-24/7-en, a webalapú rendőrségi kommunikációs rendszeren keresztül folyik a kapcsolattartás, amely a nemzeti irodák számára valós idejű hozzáférést biztosít számos adatbázishoz.

1923-ban a Nemzetközi Rendőrkongresszus nyolcadik számú határozata arra ösztönözte a részt vevő országokat, hogy használják a dán rendőrség által kifejlesztett ujjlenyomat-azonosítási technikákat, és hozzanak létre egy nemzetközi nyilvántartást. Ma az automatikus ujjlenyomat-azonosító rendszer (AFIS), a DNS-adatbázis és az arcfelismerő rendszer segítségével évente több ezer személyazonosítás végezhető el. A több millió bejegyzést tartalmazó bűnügyi adatbázisok a bűnözők nevére, az ellopott úti okmányokra, műtárgyakra és járművekre, lőfegyverekre, biometrikus adatokra, a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról készült képekre vonatkozó információkat egyaránt tartalmaznak. Egy lekérdezés válaszüzeje kevesebb mint egy másodperc.

A kiadási kérelmek gyors továbbítása kezdettől fogva prioritás volt, valamint az, hogy ezek az előzetes letartóztatás alapjául szolgáljanak. Jelenleg biztonságos rendőrségi csatornákon keresztül évente több ezer elektronikus vörös értesítést adnak ki, körözött személyek letartóztatása, kiadása vagy egyéb hasonló intézkedés céljából ([URL7](#)).

2022. december 16-án a bűnüldöző szervek világszerte végzett létfontosságú munkájának elismeréseként az ENSZ Közgyűlése határozatot fogadott el a rendőrségi együttműködés nemzetközi napjának létrehozásáról. Ezentúl minden év szeptember 7-én megemlékeznek majd az Interpol elődje, az ICPC 1923-as megalakulásáról ([URL8](#)).

Felhasznált irodalom

- Calcara, G. (2020). A transnational police network co-operating up to the limits of the law: examination of the origin of INTERPOL. *Transnational Legal Theory*, 11(4), 521–548. <https://doi.org/10.1080/20414005.2020.1793282>
- Calcara, G. (2022). *Assessing the Past and Present Role of INTERPOL – Balancing Between the Need of Upholding Global Security by Connecting Police Institutions of Different Countries and the Need of Safeguarding the Rights of Individuals*. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/28519/urn_isbn_978-952-61-4651-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Deflem, M. (2002a). *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*. Oxford University Press.
- Deflem, M. (2002b). The Logic of Nazification: The Case of the International Criminal Police Commission (“INTERPOL”). *International Journal of Comparative Sociology*, 43(1), 21–44. <https://doi.org/10.1177/002071520204300102>
- Gábor B. (1952). *Magyar Rendőr*, 6(4), 77.
- Gerspacher, N. (2008). The history of international police cooperation: a 150-year evolution in trends and approaches. *Global Crime*, 9(181), 169–184. <https://doi.org/10.1080/17440570701862892>
- Irk A. (1915). Nemzetközi küzdelem a bűntettesek nemzetközi osztályai ellen. *Bűnügyi Szemle*, 3(7), 1–5.
- Jäger, J. (2019). The Making of International Police Cooperation, 1880–1923. In Härter, K. et al. (Eds.), *The Transnationalisation of Criminal Law in the Nineteenth and Twentieth Century* (pp. 171–196). Vittorio Klostermann. <https://doi.org/10.5771/9783465143918-171>
- Magyar Nemzeti Levéltár (s. a.). K27-191006041015.
- Magyar Rendőr (1939). 1939. (5), 77. <https://doi.org/10.25291/VR/1939-VLR-77>
- MTI (1929). Jelentés 1929. március 26.
- Nemzetközi együttműködés (1938). *Magyar rendőr*, 5(13), 1–5.
- Pizzato, L. (2019). Institutional change in International Organisations: the case of Interpol. (104). <http://dspace.unive.it/bitstream/handle/10579/15307/844886-1226507.pdf?sequence=2>
- Riege, C. (1928). Rendőrfőiskolákat Európának. *Magyar Detektív*, (21), 17.
- Sallai J. & Borszéki J. (2022). A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei. *Belügyi Szemle*, 72(5), 983–1003. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.6>
- Sallai J. (2022). Nemzetközi rendőr konferencia turizmus. In Jakab B., Mezőfi N., Németh K. & Péter E. (Szerk.), *VI. Turizmus És Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia Tanulmánykötet* (pp. 51–56). Pannon Egyetem.
- Schober, J. (1927). Nemzetközi rendőrség. Az Újság jubiláris karácsonyi számának. *Újság*, december 25. 8.
- Szentirmay E. (1926). A rádió a rendőrség szolgálatában. *A Rend*, április 3. 6.
- Tóth V. (1938). Egységes nyelv a közbiztonságnemzetközi vonatkozásaiban. *Magyar rendőr*, 5(3), 44–47.

Weninger V. L. (1926). A berlini nemzetközi rendőrkongresszus. *Magyar külpolitika*, 7(20), 11–12. (1895, szeptember 23.). *Budapesti Hírlap*
(1905, május 19.). Egy anarchista vezér halála. *Budapest*, 29(137), 9.
(1914) A monacói rendőrkongresszus (1914). *Közbiztonság (Rendőri lapok)*, 21(19), 217–219.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *INTERPOL*. <https://hu.frwiki.wiki/wiki/INTERPOL>

URL2: *Európa egységes közlekedése – Közös nevezők*. <https://www.retromobil.hu/2017/06/05/nemzetkozi-egyezmenyek-kozlekedesben/>

URL3: *Johann Schober*. https://hu.wikipedia.org/wiki/Johann_Schober

URL4: *1923 – how our history started*. <https://www.interpol.int/Who-we-are/INTERPOL-100/1923-how-our-history-started>

URL5: *Key dates*. <https://www.interpol.int/Who-we-are/INTERPOL-100/Key-dates>

URL6: *Global Policing Goals*. <https://www.interpol.int/Who-we-are/Strategy/Global-Policing-Goals>

URL7: *Then and Now*. <https://www.interpol.int/Who-we-are/INTERPOL-100/INTERPOL-then-and-now>

URL8: *Warning ‘World Is in Peril’, Secretary-General Stresses Countries Must ‘Work as One’ to Achieve Global Goals, at Opening of Seventy-Seventh General Assembly Session*. <https://press.un.org/en/2023/ga12487.doc.htm>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Sallai J. & Borszéki J. (2023). 100 éves az INTERPOL. „A rendőrség összekapcsolása egy biztonságosabb világért”. *Belügyi Szemle*, 71(11), 1949–1965. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.11.3>